

Asia: VN/31820/2023

Työ- ja elinkeinoministeriön lausuntopyyntö TE-palvelut 2024 - asetuskokonaisuudesta

Lausunnonantajan lausunto

Asetus 1: Valtioneuvoston asetus julkisista työvoimapalveluista

Lausunnolla oleva asetusluonnos tarkoittaisi voimaan astuessaan, että palvelutarpeen arviointi sisältyisi aina työllistymissuunnitelmaan. Monialaista tukea tarvitsevan työnhakijan työllistymisen edistäminen pohjautuu työnhakijan palvelutarpeeseen. Palvelutarpeen arvioimiseksi hänelle tehdään monialainen palvelutarpeen arviointi, jonka pohjalta laaditaan suunnitelma työnhakijan työllistymisen edistämiseksi. Olisi perusteltua, että monialainen palvelutarpeen arviointi ja sen pohjalta laadittava monialainen työllistymissuunnitelma tehdään erillisinä dokumentteina. Muutoin on olemassa vaara, että palvelutarpeen arviointi jää työnhakijan todellisiin palvelutarpeisiin nähden liian ohueksi pääpainon monialaisessa työllistymissuunnitelmassa ollessa toimintasuunnitelmassa.

Monille monialaista tukea työllistymisessään tarvitseville työnhakijoille tehdään monialaisen palvelutarvearvioinnin ohella sosiaalihuollon palvelutarpeen arvio. Heille voidaan tehdä myös useita erillisiä suunnitelmia. Palvelutarpeen arviointien ja suunnitelmien tekeminen eri järjestelmiin lisää myös päällekkäistä työtä, kun työntekijän täytyy tehdä kirjauksia sekä oman organisaationsa että työllistymisen monialaisen tuen asiakastietoaaineistoon. Mikäli kirjauksia eri järjestelmiin tekevät eri työntekijät, on vaarana, että työnhakijalle tehty erilliset palvelutarpeen arvioinnit ja suunnitelmat eivät ole yhteensovitettuja. Myös eri suunnitelmissa asetetut tavoitteet voivat olla keskenään ristiriitaisia tai asiakkaalle voidaan tarjota päällekkäisiä palveluja. Päällekkäisen työn välttämiseksi tulee ministeriöiden yhteistyössä etsiä keinoja siihen, miten monialaista tukea tarvitsevalle työnhakijalle tehtävät palvelutarpeen arviointi ja suunnitelma voitaisiin siirtää järjestelmästä toiseen sen sijaan, että eri organisaatioissa tehdään erilliset palvelutarpeen arvioinnit ja suunnitelmat. Muut asiakkaille tehtävät arviot ja suunnitelmat ovat monialaista työllistymissuunnitelmaa täydentäviä.

Ehdotetun 3 momentin mukaan työvoimaviranomaisen olisi lisäksi hyväksyttävä ja arkistoitava työvoimaviranomaisen kappale sähköisesti työvoimapalveluiden valtakunnalliseen tietovarantoon. Työllistymisen monialaisesta edistämisestä annetussa laissa (381/2023) tarkoitettu monialainen työllistymissuunnitelma olisi tallennettava myös mainitun lain 12 §:ssä tarkoitettuun monialaisen

tuen yhteistoimintamallin asiakastietoaaineistoon. Jos työnhakija on hyväksynyt suunnitelman muulla tavalla kuin verkkopalvelussa tai allekirjoittamalla, hyväksymisestä tulisi tehdä merkintä tarpeellisiin työvoimaviranomaisen asiakastietojärjestelmiin.

Turun kaupunki lausuu, että kulukorvaukseen liittyvissä asioissa valmisteleva ministeriön tulisi muuttaa esityksen 7 luvun 12 § kolmannen momentin sisältämää linjausta, ts. esitystä siitä, että työvoimaviranomaisella on vastuu selvittää kulukorvauksen määrää palvelun tosiasiallisen osallistumisen mukaisesti. Mikäli muu lainsäädäntö ei toisin määräisi, koemme tarkoituksenmukaisena ratkaista tilanteessa, jossa palvelulla ei ole pääasiallista järjestämispaikkaa säännöskohtaisten perusteluiden mukaan (ts. sitä ei järjestetä yli 60 prosentin edestä työssäkäyntialueella tai sen ulkopuolella), kulukorvaus aina lähtökohtaisesti asiakkaan eduksi korkeamman korvauksen mukaan. Lausunnolla olevassa muodossaan em. momentti tekee kuvatusta marginaalisesta tapauksesta ja sen ratkaisusta todella kuormittavan ja epätarkoituksenmukaisen prosessin työvoimaviranomaiselle. Emme näe tältä osin esitettyä myöskään hallitusohjelman tavoitteiden mukaisena ("Kaikkien kuntien toimintaedellytyksiä vahvistetaan jatkamalla normien purkamista nykyisestä kuntien tehtäväkentästä").

Turun kaupunki lisäksi lausuu, että työolosuhteiden järjestelytuen käyttöön liittyviä raja-arvoja ja korvausmääriä tulisi jatkovalmistelun kautta tarkistaa siten, että palvelun käyttö konkreettisesti lisääntyisi, hallitusohjelman kirjaukset huomioiden ("Hallitus kehittää työolosuhteiden järjestelytukea ja lisää sen tunnettuutta työnantajille ja TE-asiantuntijoille. Työnantajille luodaan kannustimia työn tarjoamiseksi vammaisille henkilöille ja työtä helpottavien välineiden käyttöä edistetään tehokkaalla viestinnällä suoraan yrityksille yhteistyössä työnantajajärjestöjen ja vammaisjärjestöjen kanssa.") Tarkastella voisi esimerkiksi 1) henkilöä kohden myönnettävää enimmäiseuromäärää, 2) toisen työntekijän antaman avun enimmäiskesto, 3) annetun avun enimmäistuntimäärää, ja/tai 4) annetun avun tuntikohtaista korvausta. Jatkovalmistelussa tulisi huomioida saatavilla oleva tutkimustieto ja paras ko. tukea myöntäneiden TE-asiantuntijoiden kokemustieto siitä, mitkä tekijät ovat tehneet instrumentista erityisen toimivan.

Lopuksi Turun kaupunki huomioi, että lausunnon antamiseen mennessä ei ole saatu esityksen yhteydessä kirjallisesti täyttä varmuutta, mitä asetuksen 1 luvun 2 §:n viittauksella sähköisestä arkistoisella käytännössä tarkoitetaan. Mikäli arkistointi tapahtuu teknisesti työvoimapalveluiden valtakunnalliseen tietovarantoon (Asiantuntijan Työmarkkinatori, A-TMT) muussa asiakastietojen kirjausprosessin yhteydessä, ei asiasta ole tarpeen lausua erikseen. Mikäli kyseessä on kuitenkin jokin muu velvoite ja sikäli uusi, mahdollisesti em. A-TMT-järjestelmästä irrallisiin järjestelmiin liittyvä tehtävä, tulee asia palauttaa valmisteluun ja kirjaus avata nykyistä selkeämmin, jotta esityksen todellinen merkitys on arvioitavissa. Yhdymme Porin kaupungin lausuntoon siltä osin, että esim. valtiohallinnon nykyiseen USPA-järjestelmään tmv. rinnastettaviin järjestelmiin ei kunnallisella työvoimaviranomaisella ole eikä nykyisen lainsäädännön perusteella tulisikaan olla minkäänlaista käyttövelvoitetta.

Asetus 2: Valtioneuvoston asetus työvoimapalveluiden ohjauksesta

Esitetyn perusteella työllistymisen edistämisen valtakunnallinen neuvottelukunta tulee olemaan toimijana käsittelyaiheiltaan ja jäsenistönsä osalta hyvin suuri ja laaja-alainen toimija. Esityksessä

kuvataan kolme pysyvää teemakohtaista jaostoa, jotka sellaisenaan ovat kaikki perusteltavia. Asetuksessa ei kuitenkaan oteta mitenkään kantaa mahdollisiin alueellisuutta koskeviin kysymyksiin ja teemoihin ja/tai siihen, olisiko em. neuvottelukunta soveltuva toimija luomaan tällaisia foorumeita osana valtakunnallisten tavoitteiden valmistelua ja tarkistamista.

Turun kaupunki lausuu, että asetuksen yhteydessä tulisi kuvata tarkemmin menettelyä, millä eri tavoin alueelliset toimijat saavat mahdollisuuden tuoda neuvottelukunnan jaostojen ja/tai muilla keinoin käsittelyyn asiakokonaisuuksia ja miten tiedonvaihtoa ylipäätään ylläpidetään alueiden keskeisten toimijoiden kesken. Mikäli kunta- ja yhdyspintajaostojen kautta pyritään huomioimaan alueellisia kysymyksiä riittävästi huomioiden järjestämislain 22 §:n tehtävät, tulisi tätä korostaa. Mikäli tämä tehtävä nähdään ensisijaisesti toteutuvaksi työvoimaviranomaisten toimesta järjestämislain 9 §:n kautta, tulisi tätä korostaa. Mikäli ELY-keskuksessa säilyisi vastaavasti rooli ylläpitää tiedonvaihtoa alueensa toimijoiden kanssa oman neuvottelukuntatyönsä kautta, jota ELY-keskukset voivat työjärjestyksiensä mukaan ylläpitää, myös tämä olisi olennainen ja informatiivinen lisättävä kirjaus asetuksen säännöskohtaisiin perusteisiin.

Yleisenä huomiona toteamme, että momentin 2 kohdassa esitetyn seitsemälle kuntajäsenen vastuu tiedonvälittäjänä kuntien keskuudessa on merkittävä. Suomen Kuntaliiton jäsenyys neuvottelukunnassa tukee 45 työllisyysalueen tiedonjakoa ja koordinaatiota merkittävästi ja on näkemyksemme mukaan toimivan tiedonvaihdon edellytys.

5 §:n mukaan jaostojen jäsenet ovat pääsääntöisesti neuvottelukunnan jäseniä. Jäseneksi voidaan nimittää myös neuvottelukuntaan kuulumaton henkilö. Työllistymisen monialaiseen edistämiseen liittyvien asioiden käsittelyä varten on olennaista, että jaostossa on mukana vahvaa monialaisen työn arjen- ja asiantuntemusta. Asetusluonnoksen sanamuoto ei tätä turvaa. Kokoonpanoa koskevassa pykälässä tulee Turun kaupungin kannan mukaan olla maininta myös jaoston tehtäväalueeseen liittyvän asiantuntemuksen huomioimisesta jaoston jäseniä nimettäessä.

Asetus 3: Valtioneuvoston asetus elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista annetun valtioneuvoston asetuksen muuttamisesta

Puollamme ja kannatamme vahvasti kirjausta KEHA-keskuksen tuottaman tiedon julkaisemista yleisessä tietoverkossa. Turun kaupunki lausuu, että asetuksen säännöskohtaisissa perusteissa tulisi tarkentaa ja varmistaa, että KEHA-keskuksen tulisi julkaista kaikki arviointia varten käyttämänsä tiedot, huomioiden tietosuoja- ymv. vastaavat seikat, niille työvoimaviranomaisille, joita ko. arviot koskevat osana valtakunnallista arviointimenettelyä ja jotka niitä pyytävät. Tämä tulisi tehdä laajimmassa ja tarkimmassa mahdollisessa muodossa mikä teknisesti on mahdollista.

Vaikka säännöskohtaisissa perusteluissa KEHA-keskukselle perustellusti annetaan kyky arvioida valtakunnallisen arvioinnin osalta, mikä arvioitavan tiedon tarkoituksenmukainen taso olisi, tulisi omia tietopohjiaan ylläpitävien työvoimaviranomaisten voida perehtyä mahdollisimman kattavasti KEHA-keskuksen tuottamiin asiantuntija-arvioihin/analyysiin, johon lopulliset yhteenvedot nojaavat.

Erityisesti suurten kaupunkien omat tiedolla johtamien resurssit huomioiden tämän mahdollisuuden rajaaminen ulos lainsäädännöllä ei olisi tarkoituksenmukaista työllisyys- ja yrityspalvelujen vaikuttavuuden ja laadun kehittämisen kannalta.

Mikäli kaikki edellä mainittu tulisi joka tapauksessa tapahtumaan mainitun TE- ja koto-palveluiden valtakunnallisen raportointijärjestelmän kautta, ei tarvetta tällaisille pyynnöille oletuksen mukaan juurikaan syntyisi. Asian järjestelmäriippuvaisuuden takia pidämme tällaista tarkennusta kuitenkin perusteltuna.

Asetusluonnoksessa ei ole mainintaa kehittämis- ja hallintokeskuksen monialaisten palvelujen tuesta. Työllistymisen monialaisen tuen toimintamallin näkökulmasta olisimme odottaneet, että asetuksessa olisi määritelty, mikä on monialaisten palvelujen tuen rooli ja millaista tukea sen kautta on saatavissa. Onko sen kautta tarjolla esimerkiksi koulutusta myös jatkossa. Pidämme tärkeänä myös sitä, että olisi taho, joka välittää kentälle tietoa uudistuksista ja tukee monialaisen tuen toimintamalliin liittyvää valtakunnallista viestintää. Jotta asiakkaiden yhdenvertaisuus voidaan varmistaa, tarvitaan myös ohjeistusta monialaisten palveluiden toteutukseen, esimerkiksi asiakastyön yhtenevät asiakirjapohjat, ohjeistukset asiakkuuden aloittamiseen ja päättämiseen ja monialaisen tuen toimintamallin kansallinen arviointi.

Asetus 4: Valtioneuvoston asetus työllistymisen monialaisesta edistämisestä

1 § Monialaisen tuen yhteistoimintamallin johtoryhmän asettaminen ja kokoonpano

On kannatettavaa, että johtoryhmän toimikausi on viisi vuotta. Riittävän pitkä toimikausi mahdollistaa monialaiseen tukeen liittyvän asiantuntemuksen johtoryhmässä. Johtoryhmän kokoonpanoon asetus jättää tilaa paikalliselle harkinnalle esimerkiksi sen suhteen, kuinka monta edustajaa työllisyydenhoidon alueelta on johtoryhmässä. Johtoryhmässä tulee olla riittävä monialainen substanssiosaaminen. Hyvinvointialueelta tulee olla sekä sosiaali- että terveyspalveluiden edustus. Johtoryhmässä tulee olla mukana myös niitä, keillä on mahdollisuus päättää asioista.

Asetusluonnoksesta ei käy ilmi, miten menetellään, mikäli useampi työllisyydenhoidon alue perustaa yhteisen johtoryhmän. Asetuksessa tuleekin olla kirjaus siitä, että mikäli useampi työvoimaviranomainen perustaa yhteisen johtoryhmän, tulee työviranomaisten sopia siitä, mikä työvoimaviranomainen asettaa johtoryhmän sekä johtoryhmän puheenjohtajan sekä sopii käytänteistä. Johtavan henkilön nimeämistä ei tule sitoa johtoryhmän toimikausiin.

2 § Johtoryhmän tehtävät

Valtakunnalliset tavoitteet johtoryhmän asettamien tavoitteiden pohjana antavat mahdollisuuksia valtakunnalliselle vertailulle. Mistään ei kuitenkaan käy ilmi, mikä taho asettaa nämä valtakunnalliset tavoitteet ja vastaa niiden seurannasta. Johtoryhmän tulee seurata erityisesti monialaista tukea tarvitsevien asiakkaiden määrää ja tehdä sen edellyttämiä päätöksiä. On hyvä, että johtoryhmän tehtäviä on vahvistettu asetuksessa mm. tukemalla johtavaa henkilöä tämän tehtävässä ja tuottamalla seuranta- ja raportointitietoa johtavalle henkilölle.

3 § Yhteistyösopimuksen sisältö

Näemme kannatettavana, että resurssien riittävyys ja niiden tarkastaminen vuosittain nostetaan yhteistyösopimuksen sisällöissä esille. Näkemykset siitä, mikä on riittävä resurssi, voivat kuitenkin vaihdella suuresti. Tämän vuoksi jatkossa tulee antaa valtakunnallinen suositus siitä, mikä on riittävä resurssi huomioiden esimerkiksi resurssin suhteuttaminen asiakasmääriin ja asiakkaiden tarvitseman palveluiden määrä. Henkilötyövuosiin suhteutettuna tilannetta on hyvä tarkastella pidemmällä aikavälillä, huomioiden esimerkiksi kuukausittaisten asiakasmäärien keskiarvot/vuosi.

4§ Yhteistoimintamallin organisointia johtavan henkilön ja tämän varahenkilön nimeäminen ja tehtävät

Monialaisen tuen yhteistoimintamalli on pysyvää toimintaa. Kun myös johtavan henkilön tarve on jatkuva, ei johtavan henkilön työsuhteen määräaikaaisuudelle (=johtoryhmän toimikausi) ole perustetta. Toistaiseksi voimassa olevat työsuhteet lisäisivät tehtävän pitovoimaa, pitkäjänteisyyttä verkostojohtamisessa ja kehittämistyössä sekä niihin liittyvää osaamista.

Johtavan henkilön osalta on tarpeen huomioida myös työn riittävä resursointi. Verkostojohtamisessa ei ole kyse pelkästään johtoryhmän kokousten valmistelusta, vaan johtava henkilö tarvitsee aikaa myös verkostotyöhön, yhteistyökäytänteiden ja asiakastyön kehittämiseen sekä yhteistyöhön muiden monialaista yhteistoimintaa johtavien henkilöiden kanssa. Jotta johtavalla henkilöllä on aikaa näihin tehtäviin, on hyvä, ettei johtava henkilö ole käytännön monialaista työtä tekevien esihenkilö.

Asetus 5: Valtioneuvoston asetus työttömyysturvalain täytäntöönpanosta

-

Asetus 6: Työ- ja elinkeinoministeriön asetus työvoimapolitiittisen lausunnon antamisesta ja lausuntoon merkittävistä tiedoista

-

Asetus 7: Valtioneuvoston asetus aluehallintovirastoista annetun asetuksen 13 a §:n muuttamisesta

Turun kaupunki lausuu, että esitys on perusteltu ja kannatettava. Työvoimaviranomaisten valvontaan liittyen tehdyt päätökset resursoida ko. viraston ko. vastuualueelle nykyisin työllisyyskokeilujen valvontaa ylläpitävä määräaikainen resurssi pysyvästi ja lisätä huomattavasti on

kansalaisten oikeusturvan kannalta välttämätöntä, jotta viranomaisvalvontaa pystytään järjestämislain mukaisesti toteuttamaan.

Virta Tatu

Turun kaupunki - Elinvoiman palvelukokonaisuus/Työllisyysuudistiimi